

۸... مفاهیم آموزشی ...۸

● دانش زبانی

منادا

به جمله‌های مقابل دقت کنید: ۱- ای مردم آگاه باشید. ۲- یا علی مرا یاری کن. ۳- سعدیا، تو شاعر خوش سخن ایرانی. همان طور که می‌بینید برای خطاب کردن کسی یا چیزی از نشانه‌های «ای، یا، ا» استفاده شده است؛ به این نشانه‌ها، نشانه‌های ندا می‌گویند و به اسمی که پس از آن‌ها می‌آید، منادا می‌گویند.

حروف ندا دو دسته‌اند: ۱- حروفی که قبل از منادا می‌آیند؛ مانند: ای (ای وطن)، یا (یا علی)، ۲- حروفی که بعد از منادا می‌آیند؛ مانند: ا (سعدیا)

نکته... ۱

گاهی حرف ندا حذف می‌شود و منادا بدون حرف ندا می‌آید.

مثال

نیما، کتابت را بردار. (حرف «ای» قبل از منادا «نیما» حذف شده است.)

منادا

نکته... ۲ گاهی حرف ندا می‌آید؛ ولی منادا حذف می‌شود.

مثال

ای نام تو بهترین سرآغاز (ای خدا نام تو بهترین سرآغاز است.)

منادایی که حذف شده است.

نکته... ۳

در شمارش تعداد جمله، منادا به تنهایی یک جمله محسوب می‌شود.

مثال

حافظا، غزلت، شیرین‌ترین غزل است.

جمله‌ی ۱ جمله‌ی ۲

نکته... ۴ پس از منادا غالباً نشانه‌ی «،» قرار می‌گیرد.

مثال

ای وطن، شکوه تو تا ابد پایدار است. ۸۸

● گارگاه نویسندگی «تشبیه»

تشبیه: شبیه کردن کسی یا چیزی به کسی یا چیز دیگر است؛ مانند: موهای مادر بزرگ مانند پنبه سفید بود. همان طور که می‌بینید، در این عبارت «موی مادر بزرگ» به «پنبه» تشبیه شده است. شما می‌توانید با به کار بردن تشبیه، نوشته‌ی خود را زیباتر کنید. اکنون به بند زیر که با کمک تشبیه نوشته شده است، توجه کنید.

«زنگ آخر بود. برف به شدت می‌بارید. من و مینا تا چشم معلم را دور می‌دیدیم از پنجره‌ی کلاس به بیرون سرک می‌کشیدیم. دانه‌های برف مانند مروارید از دهان ابرها بیرون می‌ریختند و زمین را سفیدپوش می‌کردند.» ۹۰

● تاریخ ادبیات

نادر ابراهیمی (۱۳۸۷ - ۱۳۱۵ ه. ش.): نویسنده و سینماگر معاصر است. نخستین کتابش را به اسم «خانه‌ای برای شب» در سال ۱۳۶۱ نوشت. «کلاغ‌ها و سنجاب»، «دور از خانه»، «قصه‌های ریحانه خانم»، «قصه‌های سار و سیب» و «نوسازان حکایت‌های خوب قدیم برای کودکان» از کتاب‌های کودک و نوجوان اوست. پس از انقلاب نیز زندگی امام خمینی را با نام «سه دیدار با مردی که از فراسوی باور ما آمد.» نوشت. ۹۱

محمد غزالی (۵۰۵ - ۵۵۰ ه. ق.): از دانشمندان قرن پنجم و دوره‌ی سلجوقی است. وی در فقه و حکمت و کلام، سرآمد روزگار خویش بود. پدرش مردی بافنده بود و برخی لقب غزالی را به مناسبت پیشه‌ی او می‌دانند. از آثار او می‌توان به «لبیباتی سعادت»، «نصیحة الملوك» و «احیاء علوم الدین» اشاره کرد. ۹۳

لبیباتی سعادت: کتابی است از امام محمد غزالی، درباره‌ی اصول دین اسلام که در آخرین سال‌های قرن پنجم هجری نوشته شده است. ایرج میرزا (۱۳۰۶ - ۱۲۵۲ ه. ش.): ایرج میرزا جلال الممالک از شاعران معاصر است که در سال ۱۲۵۲ در شهر تبریز به دنیا آمد. وی از نوادگان فتحعلی شاه قاجار بود. در مدرسه‌ی دارالفنون تبریز تحصیل کرد. ابتدا شاعر دربار قاجار بود اما به زودی از شاعران دربار کناره گرفت. شعر او ساده و روان است. ۹۷

۸... تمرین ...۸

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

نادرست	درست	
☐	☒	۱- در عبارت «ای سلام، ای سرودم»، «ای» حرف ندا است.
☒	☐	۲- در جمله‌ی «مادرم مانند فرشته‌ها زیبا است»، «فرشته» به «مادر» تشبیه شده است.
☐	☒	۳- در بیت «حافظا، شیرازیا، پند مده بد ذات را» «حافظ» منادا است.
☐	☒	۴- واژه‌ی «سعدیا» در عبارت «سعدیا، مرد نکونام نمیرد هرگز»، یک جمله محسوب می‌شود.

شماره مفاهیم

۹۷

فارسی و نگارش

شماره فصل

۳

ب) جاهای خالی را پر کنید.

۵- با توجه به تاریخ ادبیات درس، جاهای خالی را پر کنید.
۱- امام محمد بن محمد غزالی از دانشمندان معروف سلجوقی است که از آثار او می توان به «کیمیای سعادت»، «نصیحة الملوك» و «احیای اهل البیت» اشاره کرد.

[۹۳]

۲- کتاب کیمیای سعادت درباره ی اصول دین اسلام که در آخرین سال های قرن پنجم نوشته شده است.
۳- کتاب «سیر در ابراهیم» اثر نادر ابراهیمی و درباره ی زندگی امام خمینی (قُدس سِرّه) است.

[۹۱]

پ) جور کنید.

۶- مانند نمونه، با توجه به رابطه ی بین واژه ها، وصل کنید. (منتخب معلمان برگزیده)

[۸۶]

الف) هم آهنگ (ب) تضاد (پ) هم معنی (ت) مفرد و جمع

جاودانه، همیشگی / غم، شادی / طفولیت، بزرگسالی / جاودانه، صادقانه / طفل، اطفال / مایه، سبب / اشرف، گرامی تر

۷- مفهوم عبارات ستون سمت راست را از ستون سمت چپ بیابید و شماره ی آن ها را در جاهای خالی قرار دهید.

[۸۷]

الف) چون که حُبّ وطن زیان است / ما یقیناً ز اهل ایمانیم (۲) / ۱- وطن پناهگاهی برای ماست.

ب) ای دلیل زنده بودن / ای سرودی صادقانه / ۲- وطن دوستی نشانه ی ایمان است.

ای دلیل زنده بودن / جان پناهی جاودانه ... (۱) / ۳- ارجمندی و شرافت ایرانیان

پ) اشرف و انجب تمام ملل / یادگار قدیم دورانیم (۳) / ۴- ایرانیان همگی اهل ایمانند.

۸- ابیات زیر را با صدای بلند و با دقت بخوانید و آنها را به ترتیب شماره گذاری کنید.

[۸۴، ۸۳] ۸ و ۵

۲) همه با هم برادر وطنیم / هربان، همچو جسم با جانیم

۴) وطن ما به جای مادر ماست / مادر خویش را نگهبانیم

۱) ما که اطفال این دبستانیم / همه از خاک پاک ایرانیم

۵) شکر داریم کز طفولیت / درس حُبّ الوطن، همی خوانیم

۳) اشرف و انجب تمام ملل / یادگار قدیم دورانیم

ت) گزینه ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

[۸۲]

۹- معنی «حب الوطن» در مصراع «چون که حُبّ وطن زیان است» چیست؟
۱) دوستی (۲) وطن (۳) وطن دوستی ✓ (۴) وطن دوست داشتنی

[۸۱]

۱۰- در کدام گزینه، واژه ها متضاد یکدیگر نیستند؟
۱) حب و دشمنی (۲) رایگان و مجانی ✓ (۳) آزادی و اسارت (۴) صبر و عجله

[۸۸]

۱۱- نشانه ی رنگی در مصراع زیر چه نقشی دارد؟
«سعیدیا مرد نکونام نمیرد هرگز»
۱) حرف ندا ✓ (۲) منادا (۳) فعل (۴) نهاد

[۸۶]

۱۲- رابطه ی دو واژه ی «طفل و طفولیت» مانند واژه های گزینه ی _____ نیست؟
۱) شریف و اشرف (۲) مثل و تمثیل ✓ (۳) جان پناه و پناهگاه (۴) جنس و اجناس

[۸۸]

۱۳- کدام گزینه «منادا» ندارد؟
۱) یارب تو چنان کن که پشیمان نشوم (۲) خدایا رحمت خود را به من ده
۳) ای زبان فارسی ای دژ دریای دری (۴) میازار موری که دانه کش است ✓

[۸۸]

۱۴- تعداد جمله های عبارت «مثل کوه غصّه هایی / مثل سربازان عاشق قهرمان قصّه هایی / ای وطن» در کدام گزینه آمده است؟
۱) یک جمله (۲) دو جمله (۳) سه جمله ✓ (۴) چهار جمله

[۸۲]

ث) به پرسش های زیر پاسخ دهید.
۱۵- واژه ی «وطن» شما را به یاد چه واژه هایی می اندازد؟ (تهران - آرمون هماهنگ منطقی ۴ - ۹۸) پناهگاه - نرسوخ مادری

مقو، ایثار، مادر

شماره مفاهیم

فارسی و نگارش

شماره فصل

۳

ششم دبستان

۳۱۴

۱۶- معنی واژه‌های زیر را بنویسید.
 غرور = **کبر / افتخار**   رویش = **رشد کردن**
 ماهه = **مقدار - اندازه**   دوران = **دوره / چرخه** [۸۶]
 ۱۷- واژه‌های به هم ریخته‌ی زیر را مرتب کنید.
 چون - هستند - که - بعضی - آنها - نیاز - گاهی - فقط - دارو - داریم - به
معنی چون دارو هستند که فقط گاهی به آنها نیاز داریم.
 ۱۸- جدول را کامل کنید.

حرف ندا	منادا	جمله
پدر	پدر	پدر، از زحمات شما سپاس گزارم.
ای	نامیده	«ای یاد تو مونس (همدم) روانم»

۱۹- مانند نمونه کامل کنید.
 الف) آسمان شهر همچو صفحه‌ای سفید، تمیز است. ← آسمان شهر به صفحه‌ای سفید مانند شده است.
 ب) معلم‌ها چراغ راه هستند ← **معلم به چراغ راه شب شده است.**
 پ) **آغوش مادر بهشت است** ← آغوش مادر به بهشت مانند شده است.
 ۲۰- با کمک تشبیه، عبارت زیر را ادامه دهید.
زندگی مانند ... یک سفر است و خیمه است. [۹۰]

۲۱- یکی از موضوعات زیر را انتخاب کنید و یک خاطره درباره‌ی آن بنویسید.
 (۱) اولین روزی که به مدرسه رفتید.
 (۲) یک خاطره از دوران بیماری کرونا. [۸۹]

اولین روزی که به مدرسه رفتم هیجان زیاد داشتم اما از طرفی هم می‌ترسیدم چون دوست صمیمی‌ام در مدرسه دیشب نام کرده بود و من دوستی نداشتم. اما ضمیمه زود دوست خوب پیدا کردم.
 ۲۲- شعر زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ مناسب دهید.

«ای وطن، ای مادر تاریخ ساز
 ای کوی تو بهشت جان من
 ای ز تو هستی گرفته ریشام
 آرزوی داری به تیر انداختن
 کاده‌ی آهنگری ضحاک‌کش
 رختی و رستم بر او پا در رکاب
 مرداران دلیرت، جان به کف
 خون به دل کردند دشت و نهر را
 خاک تو گر نیست، جان من مباد
 ای مرا بر خاک تو روی نیاز
 عشق جاویدان من، ایران من
 نیست جز اندیشه‌ات، اندیشه‌ام
 دست بهرامی به شیر انداختن
 پتک دشمن اکلنی ناپاک‌کش
 تا نبیند دشتت هرگز به خواب
 سرفرازان سپاهت، صف به صف
 بازگردانند خرمشهر را
 زنده در این بوم و بر یک تن مباد»

الف) ترکیب اضافی «ایران من» در شعر بالا چه نقشی دارد؟
 ب) در بیت دوم، «کوی» به چه چیزی تشبیه شده است؟
 پ) مفهوم بیت آخر چیست؟
منادا: به بهشت جاودان
مفهوم بیت آخر: وطن دوستی و ارزش خاک و وطن
 [۸۸] [۹۰] [۸۲]

شماره مفاهیم
 فارسی و نگارش
 شماره فصل
 ۳

مفاهیم تکمیلی شما

محتوای بیشتر خودتو ارزیابی کن